

ONDER DE KROMSTAF

premonstratenzer kwatrijnen

Jan Elemans

ELEBOEK 2008 HUISSEN

ONDER DE KROMSTAF

ONDER DE KROMSTAF

premonstratenzer kwatrijnen

Jan Elemans

ELEBOEK 2008 HUISSEN

*In dankbare berinnering
aan
Theod Tb van den Broek o praem*

I

Idyllisch achter middeleeuwse poort
en veilig voor de bisschop van Den Bosch,
beschaduwd door de restjes van een bos,
leeft Berne hier in Heeswijk-Dinther voort.

II

Kanunniken alom, haast niet te tellen,
bevolken 't amalgaam van de abdij:
het Slotje, kerk, een vrome drukkerij,
met in dit groot geheel héél kleine cellen.

III

Het hoogst van allen is 't Hoogwaardig Heer,
uit Amsterdam, de man weet dus van wanten,
zo nuchter als de grafsteen op zijn tante
voert hij in hoge eenzaamheid 't beheer.

IV

Bij plechtigheden krijgt hij toffels aan,
de hoge pet op van zijn waardigheid,
de gouden staf met wanten aangereikt,
zo moet een herder tussen schapen staan.

V

Soms wast hij zelf de voorgewassen voeten
van arme boeren uit de Meierij,
de mijter af, de staf even opzij,
de kanten mouwen opgestroopt, uit boete.

VI

In de pandgang hangen de portretten
van alle abten hier ooit doodgegaan,
met wapen, staf, de mijter afgedaan,
en blik alsof ze nòg staan op te letten.

VII

't Op één na witste eendje in de bijt?
Antonius P, die in zijn handjes klapt
als iedereen mitsgaders vader-abt
moet buigen op exact dezelfde tijd.

VIII

Vergeeten we vooral niet de cantoren,
geboren zangers dus de braafsten niet.
Toch brengen ze het God gewijde lied
met al hun inzet zuiver ten gehore.

IX

In de refter, klokhuis van de abdij,
aan tafelen van twaalf neergezeten,
moet nummer 12 de grootste pieper eten
en is steevast voor hem het kleinste ei.

X

Een kleine bende, béter niet te plaatsen,
wordt uitgezonden met het missiekruis
voor werk ver weg in kerk en ziekenhuis,
om jong te sterven tussen de melaatsen.

XI

Lastpakken krijgen in 't kapittel straf
en worden dan verbannen naar het krijt
verwerkend gym. En daar ontbrandt de strijd:
één witte man voor heel zo'n zwarte klas.

XII

De Nuchelmansen, Ratsen, Toontjes Coolen,
denkers, schilders, schrijvers in den dop,
met alles al eraan, nog niet erop:
het najaarshooi van de Latijnse Scholen.

XIII

Kom met servetring en wel 6 **servetten**
in '38 vroeg in Heeswijk aan,
met loeizwaar een madonna: mag niet stáán
boven de wasbak waar 'k ze neer wil zetten.

XIV

Tot in oktober kan ik niet vergeten
mijn wit konijn dat ik toen achterliet,
word elke dag wat kleiner van verdriet,
met Kerst weer thuis er heerlijk van gegeten!

XV

Een zee van tijd aan les- en studie-uren.
Ik schrijf naar huis: noch geld mam noch tabak!
Ma leest het voor. Dus Pa neemt zijn gemak:
dan hoeven we dat jong nog niks te sturen!

XVI

Op slaapzaal nèt nog niet in slaap gegleden,
spreek ik aandachtig elke ademtocht
bij voorbaat in als eerbetoon aan God;
half zes weer wakker boordevol gebeden.

XVII

In elke cel onder het bed een pot,
de onderkant van het mystiek geluk;
de broeder die de pot leegt noemt men buk:
zelf zuiver doet hij 't vuile werk voor God!

XVIII

Om de week wassen we de vieze voeten
in porceleinen bakken, bak naast bak,
en om de andere week ook ons gemak:
aan't douchekruis boven ons doet Jezus boete.

XIX

Tussen kapel en studiezaal de koer
met 4 kastanjeboompjes voor 't geboefte,
en voor bepaalde menselijke behoefte
jannen en pieten koud te kust en keur.

XX

De Kock familie van mijn vaders kant.
Hij heette in ons dorp de Witte Piet.
Het moest wel eens maar zingen kon hij niet:
pas als hij zong werd hij mij zeer verwant.

XXI

Auditie bij Van Veghel, en nog mee
geplaybackt aan het Russisch Vesperkoor;
dit werk van weken zongen we dan voor
de abt met alles aan in goud op snee.

XXII

Van Helvert geeft ook lés. Slechts een daarvan
heb ik tot nu onthouden: een stilleven,
hangt ergens in een gang, het duurde even
maar dan bereik ook ik dat hoger plan.

XXIII

Dat hij niet schilderde wat allen dachten
- geranium met afgevallen blad -
doorzie ik in een flits en weet: gehad
stamtijd van hebben = op sterven wachten.

XXIV

Poem van der Biezen, AB-Nederlands
en Grieks, vooral bevoegd voor dialect,
vraagt naar mijn sprekend plat. Hoe of dat bekt?
Als *Woord en Wereld* al van Elemans.

XXV

We luistren naar de KRO en horen
dicht bij elkaar als op het Pietersplein
door witte rook heen in ons pril latijn:
habemus papam! Ik geloof mijn oren.

XXVI

Elf mei loop ik tegen de Duitsers in
naar huis, vers voorgelicht en voorbehoed;
wanneer je onderweg een grote moet?
Poep op die vreemde plee door 't Huisgezin!

XXVII

In '42 ligt de abt gestorven,
dat geeft ontstentenis met veel gedraaf,
ook de docenten moeten in conclaaf:
een nieuwe graag, de ouwe is bedorven.

XXVIII

In stilte eten we wat werd bereid,
door eetgeluiden luisterend aan dissen
naar de ingewikkelde geheimenissen
van Kronenburg: MARIA'S HEERLIJKHEID.

XXIX

Een neefje van de grote Dom Verkade
treedt voor ons allemaal met Shakespeare op,
in zondags pak, wel alles uit zijn kop:
de mooiste van ons ondergrondse daden!

XXX

We spellen als in geestelijk verzet
Van D's uit kamp gesmokkelde, ontwrichte,
van hand op hand verduisterde gedichten;
Ontbreekt een regel? 't Vers blijft onverlet!

XXXI

Een dichter van hervormde makelij
leest uit zijn werk, het is een heel vroom Smitje,
zijn vlam brandt klein maar zuiver op een pitje;
hij sterft, en geen houdt nog zijn olie bij.

XXXII

Zoals weleer op onze boerderij
des winters 't afgehouden haar der knotten
werd uitgeslicht in slieten of op bossen
voor 't bakken van het brood, geriefhout allerlei,

XXXIII

zo ook verlezen wij de lange zinnen,
de wirwar van Homeer tot poëzie;
die van Vergiel, zijn stedse evenknie;
die van ons zelf een eigen bundel binnen.

XXXIV

Van Clara Eggink leer ik verzen lezen
als roerselen van een beschadigd hart,
gebonden vormen, in zichzelf verward,
en toch zo vrij als ooit ik hoop te wezen.

XXXV

Ik dweeptte met *Het Zanduur van de Dood*
van Aafjes die zich tijdig had bedacht,
dichter van God èn 't andere geslacht
en mij aldus oòk ander uitzicht bood.

XXXVI

Een enkel teken was ook toen al veeg,
we dachten nog: de Heer is echt verrezen,
Vermeer is met ons, wat valt er te vrezen?
Het doek bleek vals. De kerken liepen leeg.

XXXVII

Ik droom van abt en bisschop van Den Bosch,
aan't vechten in de poort, hun krul naar voren,
gebrul als in een najaarsbos te horen:
geweide bokken botsen erop los!

XXXVIII

Elk jaar tonen nieuw ingetredenen
hoe ze eruit zien onder hun kledij:
nog bruine knieën onder 'n witte pij,
een boxershort tot in hun lendenen.

XXXIX

Nog voor ik intrad ben ik uitgetreden:
nog eer dan ik heeft vader-abt gezien
dat ik de Heere nog het beste dien
met ook een kruis: door in de echt te treden.

XL

De dichter, zeg maar blind en doof en 80,
nog steeds die vrome jongen van weleer,
keert met het ouder worden vaker weer
naar de abdij, aldaar hun doen indachtig.

XLI

In de Goede Week na het avondrood,
het koor vol witte kappen en bonnetten,
bidden ze in het donker van de metten
hun Jezus gele kaars na kaars weer dood.

XLII

Dus wat voor soort, een dode norbertijn
wordt in de pandhof naamloos bijgezet
onder het zand van een aspergebed:
gelijke kappen, zo, als het moet zijn.

XLIII

Ook ik nu bijna dood. Maakt niet meer uit,
nog even en ook ik ben uitgetreden
bij laatste ademtocht van mijn gebeden.
Ex fide vivit. Leefde van zijn fluit.

XLIV

Mijn laatste wil: dat ze me niet verbranden.
Een pinksternakel voor zijn Aangezicht,
bewoog ik bloem en bladwerk in zijn Licht,
hij was mijn Grond, dáárin wil ik verzanden.

COLOFON

Deze plaquette met 44 premonstratenser kwatrijnen van
Jan Elemans uit de zomer van 2008 werd vormgegeven
door Ted Boekelman voor Eleboek te Huissen.

Dré Tilmans van DTP Graphic Products

Panningen zorgde voor een

honderdvoudige ver-

menigvuldi-

ging